

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการให้บริการรักษายาบาล
ของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้ป่วยบัตรสุขภาพ
: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

นายจาตุรนต์ แสงธรรมผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-953-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016257

I10305762

EXPENDITURES OF HEALTH SERVICE PROVISION TO HEALTH CARD HOLDERS:
A COMPARATIVE ANALYSIS AMONG PUBLIC HEALTH SERVICE PROVIDERS IN CHIANGMAI

MR. CHATURON SANTHAMPOL

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ECONOMICS

DEPARTMENT OF ECONOMICS

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1990

ISBN 974-577-953-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการให้บริการรักษาพยาบาลของ
สถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้ป่วยบัตรสุขภาพ
: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายจาตุรนต์ แสนธรรมผล

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. เทียนฉาย กิระรัมย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วิชัยภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร. จิตตภัทร เค็รื่อวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. เทียนฉาย กิระรัมย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา ส. จันเจริญ)

..... กรรมการ
(นายแพทย์ สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์)

จารุรัตน์ แล่นธรรมผล : การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการให้บริการรักษาพยาบาล ของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้ป่วยบัตรสุขภาพ : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (EXPENDITURES OF HEALTH SERVICE PROVISION TO HEALTH CARD HOLDERS : A COMPARATIVE ANALYSIS AMONG PUBLIC HEALTH SERVICE PROVIDERS IN CHIANGMAI) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์, 133 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยบัตรสุขภาพ โดยศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้จำแนกการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยดังกล่าวออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการรับบริการ ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอน ค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพ และค่าใช้จ่ายต่อกองทุนบัตรสุขภาพ ทั้งนี้ได้กำหนดให้สถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ในโครงการบัตรสุขภาพเป็นหน่วยการวิเคราะห์หลัก

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลที่รวบรวมโดยฝ่ายเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลเชียงใหม่ พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการรับบริการมีมูลค่าสูงขึ้นเมื่อผู้ป่วยบัตรสุขภาพมาใช้บริการยังสถานบริการในระดับที่สูงขึ้น ยกเว้นค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการรับบริการในลุ่มผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลชุมชนที่มีมูลค่าสูงกว่าของโรงพยาบาลทั่วไป สำหรับการศึกษาค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอน และค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพที่ถูกใช้สิทธินั้น เนื่องจากความจำกัดของข้อมูลจึงสามารถศึกษาได้เพียงของสถานบริการในระดับโรงพยาบาลทั่วไปเท่านั้น โดยค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วยชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยแต่ละรายที่มาขอรับบริการที่โรงพยาบาลทั่วไป โดยเฉลี่ยแล้วจะมารับบริการมากกว่า 1 ครั้ง สำหรับค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอนชี้ให้เห็นว่าไม่ผู้ป่วยรายนั้นจะเป็นสมาชิกบัตรสุขภาพประเภทใด เมื่อมารับบริการในฐานะผู้ป่วยในที่โรงพยาบาลทั่วไปแล้ว ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อการมาพักรักษาในแต่ละวันจะมีมูลค่าที่ใกล้เคียงกัน สำหรับค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพที่ถูกใช้สิทธิชี้ให้เห็นว่าบัตรสุขภาพแต่ละบัตรที่ถูกนำมาใช้สิทธิที่โรงพยาบาลทั่วไป โดยเฉลี่ยแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าราคาบัตร นอกจากนี้บัตรสุขภาพแต่ละบัตรโดยเฉลี่ยจะมีผู้มาใช้สิทธิมากกว่า 1 คน ในขณะที่ค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพที่ขายได้โดยเฉลี่ยแล้วกลับมีมูลค่าต่ำกว่าราคาบัตรซึ่งจะเป็นผลดีกับการบริหารการเงินของกองทุน และในส่วนของการศึกษาค่าใช้จ่ายต่อกองทุนบัตรสุขภาพ พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วกองทุนแต่ละขนาดต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจ่ายเงินยดเยยให้แก่สถานบริการที่แตกต่างกัน นอกจากนี้กองทุนแต่ละขนาดยังมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายดังกล่าวสำหรับสถานบริการแต่ละระดับแตกต่างกันไปด้วย

ภาควิชา ..... เภสัชศาสตร์
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ ..... ศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย .....

CHATURON SANTHAMPOL : EXPENDITURES OF HEALTH SERVICE PROVISION TO HEALTH CARD HOLDERS : A COMPARATIVE ANALYSIS AMONG PUBLIC HEALTH SERVICE PROVIDERS IN CHIANGMAI. THESIS ADVISOR : PROF. THIENCHAY KIRANANDANA, Ph.D. 133 PP.

This study was to analyse patterns of expenditure of health service provision to health card holders in Chiangmai. Five categories of per unit expense were analysed, namely, the expense per unit of visit, per patient, per patient-day, per card and per unit of health card fund. A data set collected by the Social Medicine Division of Chiangmai Provincial Hospital was used as a major input in empirical analysis.

It was found that per visit expense was higher at the higher service provision levels, except that of outpatient expenses which were highest at the district hospital. However, due to the limitation of available data, only the expenditure of the Chiangmai Provincial Hospital can be analysed as per unit of patient, patient-day and per used card. It was also that, on an average, each patient visited the provincial hospital more than once. Besides, average expenses per patient-day of family-card holder were not significantly different from those of individual - card and maternal and child health - card holder. The expenditure of Chiangmai Provincial Hospital per used card was well above the card price. Each used card was utilized by only a few persons. While on an average, however, expenses per card was significantly less than the card price which, of course, implied financial advantages of health card fund management. As for the expenditure per fund, funds of different size paid unequal amount to provincial hospital. Similarly, the expenditure of health service providers also varied with the size of fund.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ ..... ศาสตราจารย์ นพ.ธีรชัย
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. เทียนฉาย กิระนันท์ อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์มาโดยตลอด

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร. จิตกัทร เครือวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา ส. จันเจริญ และ นพ. สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ ตลอดจน นพ. เพชรศรี ศิริวิรัตน์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องข้อมูล และขอขอบคุณ คุณคมสัน เตชะพานิช คุณหวจิตร บุญรัตพันธุ์ ที่ช่วยเหลือในงานคอมพิวเตอร์และพิสูจน์อักษรมา โดยตลอด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงคุณครูและอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และคุณบิดา มารดาที่ได้เป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนตลอดระยะเวลาของการศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกจนสำเร็จในขั้นนี้ หากคุณความดีอันพึงมีทั้งหลายที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนขอมอบให้แก่บิดา มารดา ครูและอาจารย์ ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศุภณีย์วิทย์ทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของ โครงการบัตรสุขภาพ.....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหาที่จะวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. แนวคิดพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ปัญหาและแนวคิดพื้นฐาน.....	9
2.2 การดำเนินงานของ โครงการบัตรสุขภาพ.....	12
2.3 ผลการดำเนินงานโครงการบัตรสุขภาพ.....	21
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 กรอบการวิเคราะห์.....	34
3.2 ตัวแปร.....	40
3.3 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
3.4 วิธีการวิเคราะห์.....	43
4. ผลการวิเคราะห์	
4.1 ความนำ.....	45
4.2 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการรับบริการ.....	45
4.3 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย.....	67
4.4 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอน.....	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.5 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพ.....	86
4.6 การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อกองทุนบัตรสุขภาพ.....	104
4.7 อภิปรายสรุป.....	106
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป.....	109
5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์และข้อมูล.....	109
5.1.2 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการรับบริการ.....	110
5.1.3 ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย.....	112
5.1.4 ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอน.....	114
5.1.5 ค่าใช้จ่ายต่อบัตรสุขภาพ.....	115
5.1.6 ค่าใช้จ่ายต่อกองทุนบัตรสุขภาพ.....	117
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	118
5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	120
บรรณานุกรม.....	123

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบัตรสุขภาพและอัตราการครอบคลุมของบัตรสุขภาพ จังหวัดเชียงใหม่ ณ 30 กันยายน 2531.....	4
2.1 สำระสำคัญของโครงการบัตรสุขภาพ ระยะที่ 1 ระยะที่ 2 และระยะที่ 3....	16
2.2 สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับต้นทุนต่อหน่วยในสถานบริการที่ให้บริการแก่สมาชิก บัตรสุขภาพ.....	30
2.3 สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับอัตราการคืนทุนในสถานบริการที่ให้แก่สมาชิกบัตรสุขภาพ..	32
4.1 จำนวนครั้งของการมารับบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ของสมาชิกบัตรสุขภาพ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	51
4.2 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการที่สถานอนามัยของสมาชิกบัตรสุขภาพ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	54
4.3 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการที่โรงพยาบาลชุมชนของสมาชิกบัตรสุขภาพ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	56
4.4 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการที่โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ของ สมาชิกบัตรสุขภาพ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	58
4.5 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการของสมาชิกบัตรสุขภาพรวมทุกระดับ สถานบริการ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	60
4.6 ข้อมูลผู้ป่วยบัตรสุขภาพ พฤศจิกายน 2530-ตุลาคม 2531.....	62
4.7 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการของสมาชิกบัตรอนามัยแม่และเด็กที่ โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	63
4.8 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งของการมารับบริการของสมาชิกบัตรบุคคลที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	65
4.9 ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วยบัตรครอบครัวที่โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ จำแนก รายกองทุนการศึกษา.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
4.10	ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วยบัตรอนามัยแม่และเด็กที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	73
4.11	ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วยบัตรบุคคลที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกราย กองทุนการศึกษา.....	76
4.12	ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอน ของผู้ป่วยบัตรครอบครัวที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	80
4.13	ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอนของผู้ป่วยบัตรอนามัยแม่และเด็กที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	82
4.14	ค่าใช้จ่ายต่อผู้ป่วย-วันนอนของผู้ป่วยบัตรบุคคลที่โรงพยาบาลทั่วไป/ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	84
4.15	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดต่อบัตรครอบครัวที่ชายได้ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	89
4.16	ค่าใช้จ่ายต่อบัตรครอบครัวที่ถูกใช้สิทธิ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	91
4.17	ค่าใช้จ่ายต่อบัตรอนามัยแม่และเด็กที่ชายได้ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	94
4.18	ค่าใช้จ่ายต่อบัตรอนามัยแม่และเด็กที่ถูกใช้สิทธิ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	96
4.19	ค่าใช้จ่ายต่อบัตรบุคคลที่ชายได้ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	100
4.20	ค่าใช้จ่ายต่อบัตรบุคคลที่ถูกใช้สิทธิ จำแนกรายกองทุนการศึกษา.....	102
5.1	สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของสถานบริการระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่ผู้ป่วย บัตรสุขภาพ.....	121